AUTISMILIITTO

Autismiliiton lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi 191/2022 vp

Autismiliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle vammaispalvelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Autismiliitto ry on vuonna 1997 perustettu kansalaisjärjestö, jonka tehtävänä on edistää autismikirjon ihmisten ja heidän läheistensä yhdenvertaisuuden, vaikutusmahdollisuuksien ja hyvän elämän toteutumista.

Esityksessä on monia hyviä puolia

Autismiliiton mielestä on erittäin kannatettavaa ja linjassa YK:n vammaissopimuksen kanssa, että oikeus saada palvelua perustuu toimintarajoitteisiin ja vammaisen henkilön yksilölliseen avun ja tuen tarpeeseen. **Kiitämme erityisesti soveltamisalaa ja sitä, että siinä huomioidaan sosiaalinen toimintakyky, joka on keskeinen osa-alue autismikirjon ihmisten toimintakyvyssä.** Kansainvälisessä ICF-luokituksessa toimintakyky jaetaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Sosiaalisen toimintakyky muodostuu yksilön, sosiaalisen verkoston, ympäristön, yhteisön ja yhteiskunnan välisissä vuorovaikutussuhteissa. Autismi vaikuttaa siihen, miten ihminen viestii, kommunikoi ja on vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Erilaiset muuttuvat sosiaaliset ympäristöt haastavat autismikirjon ihmisten toimintakykyä vuorovaikutukseen liittyvien erityispiirteiden takia sekä vaikuttavat hänen mahdollisuuksiinsa osallistua ja kokea osallisuutta ja toimijuutta yhteisöissä.

Autismikirjon ihmisen voi olla vaikea kommunikoida tai tulkita tai ymmärtää muiden ihmisten sanallista tai sanatonta viestintää tai käyttäytymistä. Jotkut autismikirjon ihmiset eivät käytä puhetta kommunikoidessaan tai heidän puheensa on rajoittunutta, ja osa tarvitsee tukea itsensä ilmaisemiseen ja muiden kommunikaation ymmärtämiseen. Puuttuva tai puutteellinen puhe ei tarkoita, ettei autismikirjon ihminen pystyisi ilmaisemaan tahtoaan. Autismikirjon ihmiselle voi tuottaa vaikeuksia hahmottaa erilaisia tilanteita oman kokemuspiirinsä ulkopuolelta ja sopeutua uusiin tilanteisiin. Sosiaaliseen toimintakyvyn haasteet voivat heikentää autismikirjon ihmisen mahdollisuuksia selviytyä arjen toiminnoista, osallistua ja toimia yhteiskunnassa. Ne voivat vaikeuttaa esimerkiksi asiointia ja asioiden hoitamista, koulunkäyntiä, opiskelua, työssä käymistä, sosiaalisten suhteiden luomista ja ylläpitämistä ja harrastuksiin osallistumista. Ne voivat myös aiheuttaa perheelle huolenpidon tarvetta, jota vastaavan ikäinen lapsi, nuori tai aikuinen ei tarvitse. Yksilön sosiaaliset toimintarajoitteet voivat yhdessä yhteiskunnan esteiden kanssa johtaa siihen, että osallistuminen estyy (vrt. vammaisuuden sosiaalinen malli). Myös muut toimintakyvyn osa-alueet, kuten esimerkiksi oman toiminnan ohjaus, aistien välittämän tiedon tulkinta, voimakas hermoston kuormittuminen jne. ovat yhteydessä sosiaaliseen toimintakykyyn, joten toimintakykyä tulisikin tarkastella kokonaisuutena.

Lain valmistelussa on ollut tarkoituksena, että jatkossa ei enää jäisi väliinputoajia, jotka eivät saa palveluja minkään lain perusteella. Esimerkiksi autismi- ja neurokirjon henkilöiden palvelutarve tulee arvioida yksilöllisesti. **Tavoite väliinputoamisten ehkäisystä on erittäin tärkeä**, koska nykytilanteessa monille ei-kehitysvammaisille autismikirjon ihmisille ei myönnetä palveluja vammaispalvelulain eikä kehitysvammalain perusteella, mutteivat he myöskään saa tarpeitaan vastaavia sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja. Tällöin ongelmat kärjistyvät, ja seurauksia yritetään paikata raskaammilla ja kalliimmilla erityispalveluilla kuten lastensuojelun sijoituksilla. Väliinputoamisten ehkäisy tulee huomioida myös lain toimeenpanossa ja seurata, miten se toteutuu käytännössä eri hyvinvointialueilla.

Autismiliiton mielestä lapsen etu huomioidaan esityksessä hyvin, ja lakiesitykseen on myös otettu joitain lapsia koskevia erityissäännöksiä, kuten lapsen asumisen pykälä. On hyvin kannatettavaa, että vammaisen lapsen oikeudesta asua ensisijaisesti oman perheensä kanssa sekä myös lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta säädetään vammaispalvelulaissa. Peruste vammaisen lapsen kodin ulkopuoliseen asumiseen on vammasta johtuva, ei lastensuojelullinen.

Eräitä korjauksia kuitenkin vielä tarvitaan, jotta lainsäädäntö täyttäisi YK:n vammaisyleissopimuksen Suomelle asettamat velvoitteet ja tosiasiassa toteuttaisi lakiuudistuksen tavoitteen mukaisesti kaikkien vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäisisi ja poistaisi niiden toteutumisen esteitä.

Korjaustarpeet

Tärkeimmät korjaustarpeet liittyvät asiakasmaksurasituksen kasvuun, työ- ja päivätoiminnan sekä työhönvalmennuksen järjestämiseen ja yhdenvertaiseen vapaa-ajan apuun. Edellytämme, että näihin korjaustarpeisiin puututaan lain eduskuntakäsittelyssä.

1. Asiakasmaksujen korotuksista tulee luopua

Esityksen mukaan palveluihin pääsemiseksi välttämättömät kuljetukset järjestetään jatkossa omavastuullisena liikkumisen tukena, ja kuljetuksista peritään paikkakunnan julkisen liikenteen maksuja vastaavat maksut. Tämän seurauksena nykyisen kehitysvammalain mukaisessa työ- tai päivätoiminnassa käyvien ihmisten sekä lyhytaikaisen huolenpidon palveluita käyttävien perheiden maksurasitus kasvaa merkittävästi. Perheiden maksurasituksen kasvua aiheuttavat myös esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan muuttuminen maksuttomasta erityishuollon palvelusta jatkossa yleensä maksulliseksi perusopetuslain mukaiseksi toiminnaksi sekä ehdotetut kohtuuttoman korkeat maksut lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta.

Nämä maksut eivät ole normaalisuusperiaatteen mukaisia ja uhkaavat estää tarvittavien palveluiden käyttämistä. Monet kehitysvammaiset ja vastaavaa tukea tarvitsevat autismikirjon ihmiset ovat pienituloisia ja työelämän ulkopuolella, jolloin pienikin maksurasituksen lisäys vaikeuttaa heidän toimeentuloaan. Esimerkiksi

keskimäärin noin 100 euron kuukausittaiset kuljetusomavastuut ovat huomattavan suuri kuluerä työ- tai päivätoiminnasta käyvälle työkyvyttömyyseläkkeellä olevalle erittäin pienituloiselle ja vähävaraiselle ihmiselle. Kuljetusten omavastuut voivat nousta suuriksi erityisesti harvaan asutuilla alueilla, joissa etäisyydet ovat pitkiä. Pahimmassa tapauksessa vammainen henkilö voi joutua jäämään pois työ- ja päivätoiminnasta, jolloin kotiin jääminen voi johtaa osallisuuden heikentymiseen ja pahimmassa tapauksessa jopa eristäytymiseen. Seurauksena saattaa olla esimerkiksi yksinäisyyden ja mielenterveysongelmien lisääntymistä, mistä aiheutuu kustannuksia yhteiskunnalle esim. terveydenhuollon ja muiden palvelujen tarpeen lisääntyessä.

Aamu- ja iltapäivätoiminta muuttuisi maksuttomasta erityishuollon palvelusta maksulliseksi perusopetuslain mukaiseksi toiminnaksi, mikä voisi uhata vanhempien mahdollisuuksia työssäkäyntiin. Autismikirjon lasten perheissä talous voi olla jo ennestäänkin tiukalla esimerkiksi sen vuoksi, että toinen vanhemmista ei ole pystynyt käymään täysipainoisesti työssä vammaisen lapsen hoidon ja jatkuvan huolenpidon tarpeen takia. Vamman vuoksi välttämätön aamu- ja iltapäivätoiminta tulee viimeistään kolmannelta luokalta alkaen järjestää normaalisuusperiaatteen mukaisesti jatkossakin vammaispalvelulain mukaisena lyhytaikaisena huolenpitona perusopetuslain mukaisen toiminnan sijasta. Tällöin vammattomat ikätoverit eivät palvelua yleensä enää tarvitse eivätkä saa, kun taas autismikirjon ja kehitysvammaisen lapsen huolenpidon, ohjauksen tai valvonnan tarve jatkuu aikuisuuteen asti ja vielä sen jälkeenkin. Vammaisten lasten perheiden ei pidä joutua maksamaan vamman vuoksi välttämättömästä avusta ja tuesta, eivätkä he saa joutua perusteettomasti ja pysyvästi eriarvoiseen ja muita perheitä heikompaan asemaan.

Perheiden maksurasitusta lisäävät myös vanhemmille ehdotetut kohtuuttoman korkeat maksut lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta, jopa max. 1860,20 e/kk. Maksun tulee jatkossakin perustua lapsen omiin tuloihin, eikä vanhempien elatusvelvollisuuteen. Uusi säännös lisäisi huomattavasti joidenkin vammaisten lasten perheiden kustannuksia ja vaikeuttaisi heidän taloudellista tilannettaan, muutenkin hyvin kuormittavassa tilanteessa lapsen muuttaessa asumaan kodin ulkopuolelle, jossa saman aikaisesti myös omaishoidon tuki jää yleensä pois. Vanhempien yhteys lapseen säilyy yleensä tiiviinä kotoa muuton jälkeenkin, ja vanhemmat tosiasiassa huolehtivat isosta osasta lapsen elatusmenoja myös muuton jälkeen, jolloin vanhemmat käytännössä maksavat lapsen elatusta lähes “tuplana”.

Vammaisten lasten perheissä palvelukuljetusten ja aamu- ja iltapäivähoidon muuttuminen maksullisiksi voisi tarkoittaa maksujen kasvua jopa useilla sadoilla euroilla kuukaudessa. Tämä heikentäisi merkittävästi perheen taloudellista tilannetta ja voisi estää palvelujen käyttöä. Lapsen etu ei toteudu, jos vanhemmat joutuvat säästämään lapselle tärkeistä palveluista. Aamu- ja iltapäivähoito on tärkeä palvelu myös vanhempien työssäkäynnin kannalta, ja jos perhe joutuu luopumaan siitä, vanhempien työssäkäynti saattaa estyä tai vähintään vaikeutua, jolloin myös yhteiskunta menettää verotuloja. Osalle vanhemmista työ voi olla taloudellisen toimeentulon lisäksi myös henkireikä, joka tukee arjessa jaksamista. Lapsen edun lisäksi maksurasituksen nousu uhkaa siis koko perheen yhteiskunnallista osallisuutta. Perheiden maksurasitusta saattaa lisätä myös se, että perheessä voi olla useita vammaisia lapsia, jolloin asiakasmaksujen nousu kertautuu moninkertaisesti. Esimerkiksi autismikirjo on perinnöllistä, jolloin perheessä voi olla useita autistisia lapsia. Erityisen haasteellista maksurasituksen kasvu on yksinhuoltajille. Vammaisten lasten perheissä avioerot ovat yleisempiä kuin muissa perheissä.

AUTISMILIITTO

Autismikirjon ja kehitysvammaiset ihmiset ovat usein työelämän ulkopuolella ja siten pienituloisia, eikä monillakaan todellisuudessa ole varaa maksaa kuljetuksista palveluihin. Kuten esityksessäkin todetaan, ”käytännössä heille olisi siis usein tehtävä maksuhuojennus eikä hyvinvointialueelle kerry juurikaan nykyistä enempää asiakasmaksutuottoja” (s. 86). Maksuhuojennusten tekemisestä aiheutuisi byrokratiaa ja kustannuksia, kun ammattilaiset käyttävät niihin työaikaa. Todennäköistä siis on, että myös taloudelliset näkökohdat puoltavat kuljetusten säätämistä maksuttomiksi.

Velvollisuutta alentaa ja poistaa maksuja aina tarvittaessa olisi erittäin tärkeää korostaa lain toimeenpanossa. Lisäksi tulisi harkita mahdollisimman automaattista tai ainakin viranomaisaloitteista maksujen alentamista tai poistamista. Nykytilanteessa vammaiset henkilöt tai heidän perheensä eivät usein osaa pyytää maksujen alentamista tai poistamista, eivätkä ammattilaiset oma-aloitteisesti ota asiaa esiin.

Yhdymme Kehitysvammaisten Tukiliiton muutosehdotuksiin:

- Työllistymistä tukevaan toimintaan, työtoimintaan, päivätoimintaan, valmennukseen, erityiseen osallisuuden tukeen, tuettuun päätöksentekoon, vaativaan moniammatilliseen tukeen ja lyhytaikaiseen huolenpitoon tulee kutakin niitä koskevassa palvelupykälässä sisällyttää maksuttomina niihin pääsemiseksi tarvittavat kuljetukset, kuten HE:ssä 159/2018 vp.

- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain 7 d §:n säännöstä kodin ulkopuolella järjestettävän lapsen asumisen tuen maksusta tulee muuttaa niin, että maksu peritään lapsen omien tulojen perusteella.

- Lyhytaikaista huolenpitoa koskien 22 §:ssä tulee todeta, että vamman vuoksi tarvittava aamu- ja iltapäivätoiminta järjestetään viimeistään 3. luokalta alkaen lyhytaikaisena huolenpitona. Myös vamman vuoksi välttämätön loma-ajan hoito tulee järjestää maksuttomana lyhytaikaisen huolenpidon palveluna. Lain esitöihin tulisi saada takaisin mukaan viime keväänä lausunnoilla olleessa hallituksen esitysluonnoksessa ollut maininta siitä, että palvelu järjestettäisiin perheen niin toivoessa ensisijaisesti omassa kodissa. Esimerkiksi autismikirjon lapset kuormittuvat kouluympäristöissä ja isoissa ryhmissä usein niin paljon, etteivät heidän voimavaransa välttämättä enää riitä ryhmämuotoiseen aamu- tai iltapäivähoitoon osallistumiseen.

AUTISMILIITTO

2. Työ- ja päivätoimintaan ja valmennukseen tarvitaan muutoksia yhdenvertaisen osallisuuden turvaamiseksi

Työ- ja päivätoiminnan palvelut heikkenisivät lakiesityksessä, ja esitämme näihin pykäliin muutoksia. Päivätoimintaa tulee jatkossakin voida saada yksilöllisen tarpeen perusteella ilman kategorisia rajauksia siten, että sitä voi esimerkiksi saada limittäin työllisyyttä edistävän toiminnan ja työtoiminnan kanssa. Nykytilanteessa asiakkaan näkökulmasta toimiva kokonaisuus voi muodostua esimerkiksi työhönvalmentajan tukemasta palkkatyöstä parina kolmena päivänä viikossa ja muina arkipäivinä osallisuutta tukevasta päivätoiminnasta. Tällaisten yksilöllisten, joustavien ratkaisujen tulee olla mahdollisia jatkossakin.

Yhdymme Kehitysvammaisten Tukiliiton ja Kehitysvammaliiton ehdotukseen, että kehitysvammalain työtoimintaa koskevat säännökset tulee jättää voimaan siihen saakka, kunnes tästä toiminnasta säädettäisiin tarkemmin esimerkiksi työelämäosallisuutta edistävässä lainsäädännössä. Muussa tapauksessa kehitysvammalain mukaisen työtoiminnan asiakkaiden asema heikkenee huomattavasti, kun heillä ei ole enää subjektiivista oikeutta saada työtoimintapalvelua, eivätkä vuoden 1982 sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta ja sitä koskeva sääntely tällä hetkellä vastaa laadultaan ja sisällöltään heidän tarpeisiinsa. Sekä työtoiminta käytännössä että jollain aikavälillä sitä koskeva sääntely tulee saattaa linjaan YK:n vammaissopimuksen ja muiden ihmisoikeussopimusten kanssa.

Tuetun työn työhönvalmennusta tulee saada subjektiivisena oikeutena osana valmennusta, kuten vammaispalvelulainsäädännön uudistuksessa on aiemmin suunniteltu. Työvalmennuksen avulla voidaan auttaa esimerkiksi kehitysvammaisia ja vastaavaa tukea tarvitsevia ihmisiä tuottavaan työhön perustason tehtäviin, ja siten osallisiksi yhteiskunnan aktiivisina jäseninä.

Muutosehdotukset:

- Päivätoimintaa koskevan 23 §:n 1 momentin säännöksestä tulee poistaa “eikä hän pysty osallistumaan sosiaalihuoltolain (710/1982) perusteella järjestettävään työtoimintaan tai työllistymistä tukevaan toimintaan taikka toiminta ei vastaa vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin”.
- Valmennusta koskevan 7 §:n 1 momentin 3) kohta tulee muuttaa muotoon: “viittomakielen opetusta sekä puhetta tukevan, täydentävän ja korvaavan kommunikoinnin ohjausta;”. Tämän lisäksi säännökseen tulee lisätä uudeksi kohdaksi 4) “tuetun työn työhönvalmennusta”.
- Kehitysvammalakiin tulee jättää väliaikaisesti voimaan työtoimintaa koskevat säännökset siihen saakka, kunnes tästä työtoiminnasta säädetään työelämäosallisuuden edistämistä koskevassa lainsäädännössä. Kuljetukset palveluun tulee säätää maksuttomiksi.

AUTISMILIITTO

3. Vapaa-ajan apua tulee saada yhdenvertaisesti

Lakiin olisi nyt jäämässä henkilökohtaisen avun voimavararajaus, ja siten henkilökohtaisen avun ulkopuolelle jäisivät ne henkilöt, joiden osallisuuden toteutuminen vaatii kaikkein eniten apua ja tukea, ja jotka ovat kaikkein suurimmassa vaarassa syrjäytyä. Pidämme tätä syrjivänä ja esitämme voimavararajauksen poistamista. Yhdenvertaisuus ja myös YK:n vammaiskomitean 7.4.2022 henkilökohtaiseen apuun liittyen antama Suomea koskeva ratkaisu (CRPD/C/26/D/46/2018) edellyttävät, että myös paljon apua ja tukea tarvitsevien ihmisten tulee voida asua ja elää itsenäisesti ja saada siihen tarvitsemansa apu ja tuki.

Vähintään erityinen osallisuuden tuki tulee säätää yhtä vahvaksi ja kattavaksi kuin vapaa-ajan henkilökohtainen apu yhdenvertaisuuden varmistamiseksi. Sen minimituntimäärän tulee olla vapaa-ajan henkilökohtaisen avun tavoin 30 h/kk heti lain voimaantulosta alkaen. Kaikkein vaativinta tukea tarvitsevat ja haavoittuvimmassa asemassa olevat vammaiset ihmiset eivät saa jäädä vapaa-ajan osallisuutensa osalta perusteettomasti muita vammaisia ihmisiä heikompaan asemaan. On kohtuutonta, jos eniten apua tarvitsevat saavat sitä selvästi muita vähemmän. Tämän palvelun saajat ovat vaikeimmin vammaisia, jolloin asioiden tekeminen vie yleensä myös enemmän aikaa.

Henkilökohtaista apua ja erityistä osallisuuden tukea tulee voida saada juostavasti yhdessä muiden palvelujen kanssa vammaisen ihmisen yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteen mukaisesti, jotta YK:n vammaissopimuksen mukainen mahdollisimman itsenäinen elämä mahdollistuu. Lain soveltamisessa ei saa käydä niin, että oman tahtonsa ilmaisuun apua ja tukea tarvitsevat ohjautuisivat kategorisesti pelkästään erityisen osallisuuden tuen piiriin.

Muutosehdotukset:

- Henkilökohtaista apua koskevasta 9 §:stä tulee poistaa voimavararajaus eli esitetty 3 momentti: “Henkilökohtaisen avun myöntämisen edellytyksenä on, että vammainen henkilö kykenee itsenäisesti tai tuettuna muodostamaan ja ilmaisemaan tahtonsa avun sisällöstä”.
- Jos voimavararajaus jää lakiin, erityistä osallisuuden tukea koskevan 12 §:n 2 momentissa “20 tuntia” tilalle tulee muuttaa “30 tuntia”, ja 38 §:n siirtymäsäännösten 1 momentti (“Poiketen siitä, mitä 12 §:n 2 momentissa säädetään, vammaiselle henkilölle on järjestettävä erityistä osallisuuden tukea vähintään 10 tuntia kuukaudessa ennen 1 päivää tammikuuta 2026”) on poistettava laista.

4. Muita huomioita

- Päätöksentekoa ja palveluiden järjestämistä koskevaa säännöstä ja sen perusteluja tulisi **täydentää sosiaali- ja terveysministeriön osallisuustyöryhmän loppuraportin pohjalta.** Asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta tulisi voida poiketa vain perustellusta syystä, joka olisi kirjattava päätökseen. Lisäksi olisi aiheellista lisätä osallisuustyöryhmän ehdottamat huomiot kilpailutuksille vaihtoehtoisten palveluiden järjestämistavoista, joissa asiakkaiden osallisuus huomioidaan paremmin kuin kilpailutuksissa, joissa se ei käytännössä toteudu juuri lainkaan.
- **Soveltamisalasäännöksessä tulisi nykyistä selkeämmin ja kattavammin tarkastella sovellettavan lain valintaa** vammaisen henkilön edun ja normaalisuusperiaatteen mukaisesti. Olisi syytä nimenomaisesti todeta, että kun sama palvelu olisi järjestettävissä asiakkaalle jonkin yleislain mukaisena maksullisena palveluna ja maksuttomana vammaispalveluna, asiakkaan edun ensisijaisuuden periaate edellyttää yleensä vammaispalvelulain soveltamista, kuten myös KHO:n oikeuskäytännössä on katsottu. Olisi normaalisuusperiaatteen vastaista, että vammainen ihminen joutuisi maksamaan vamman vuoksi välttämättä tarvitsemastaan avusta ja tuesta, jos palvelu voitaisiin järjestää hänelle sosiaalihuoltolain nojalla.

- **Asumisen tuki tulee säätää järjestettäväksi ensisijaisesti itse valittuun asuntoon ja asuinpaikkaan** YK:n vammaissopimuksen 19 a) artiklaa vastaavasti: ”vammaisilla henkilöillä on yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus valita asuinpaikkansa sekä se, missä ja kenen kanssa he asuvat - - ”. Tämän tulee koskea myös vaativinta tukea tarvitsevia vammaisia ihmisiä. Lisäksi tulee huomioida YK:n vammaiskomitean tuore Suomea koskenut ratkaisu.

  Lisäksi päivittäisten toimien käsitettä tulisi avata ja täsmentää siten, että palvelun myöntämisedellytykset voisi täyttää myös sellainen henkilö, jolla on tarvetta arjen struktuurin, ennakoinnin sekä ongelmanratkaisu- ja aloitekyvyn tukemiseen (s. 202-203).

- **Vaativaa moniammatillista tukea ja sen suhdetta asumisen tukeen on tarpeen selkeyttää.** Tällaisenaan esityksestä ei käy ilmi, voidaanko ja miten VPL:n mukaista asumisen tukea myöntää vammaiselle henkilölle, jonka asumisessa on tarpeen käyttää kehitysvammalaissa tarkoitettuja rajoitustoimenpiteitä. Turhan ja kustannuksia lisäävän byrokratian välttäminen palvelee myös asiakkaan etua.

- Autismiliitto pitää tärkeänä, että vammaispalvelulain mukaisista palveluista, joihin vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus sekä kehitysvammalain mukaisista päätöksistä voisi **valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupamenettelyä**. Uuden lain ollessa kyseessä saattaa ilmetä haasteita säännösten soveltamisessa eri tilanteissa, eikä aiempaa oikeuskäytäntöä ole monilta osin olemassa. Valituslupaedellytyksen poistaminen olisi tärkeää sekä yksittäisten henkilöiden oikeusturvan toteutumisen että yhtenäisen ja johdonmukaisen lainsoveltamisen kannalta. KHO on tähän asti myöntänyt valitusluvan vain hyvin pienessä osassa vammaispalveluasioita, joihin valituslupaa on haettu.

AUTISMILIITTO

Lopuksi

Autismiliiton mielestä hallituksen esitys 191/2022 vp on monilta osin kannatettava ja välttämätön YK:n vammaissopimuksen mukaisten yhdenvertaisten oikeuksien turvaamiseksi eri tavoin vammaisille ihmisille. Pidämme tärkeänä, että lain ongelmakohdat korjataan vielä eduskuntakäsittelyn aikana, siten että laki saadaan hyväksyttyä eduskunnassa alkuperäisessä aikataulussa tämän hallituskauden aikana.

Autismiliitto pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanoa, vaikutuksia ja toteuttamiseen varatun rahoituksen riittävyyttä seurataan tarkasti. Tarvittaessa rahoitusta on viipymättä lisättävä, jotta lain mukaiset ja pitkälti myös YK:n vammaissopimuksen edellyttämät palvelut voidaan kaikilla hyvinvointialueilla järjestää lain vaatimalla tavalla.

Helsingissä 14.11.2022

Satu Taiveaho
toiminnanjohtaja

Sari Valjakka
vaikuttamistoiminnan asiantuntija